

MI MŰKÖDIK A LAKÁSBETÖRÉSEK MEGAKADÁLYO- ZÁSÁBAN?

**It is wise to
spend public
money on
what works**

#StopDomesticBurglaries

2019 óta az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (European Crime Prevention Network, EUCPN) és több európai ország is megszervezi Európa szerte a lakásbetörésről szóló Fókusznapot. A kezdeményezés célja az ilyen típusú bűncselekmények elleni küzdelem erősítése azáltal, hogy tájékoztatja a polgárokat arról, hogyan védhetik meg otthonaikat. Ez a bűncselekménytípus a legtöbb európai országban évek óta csökkenő tendenciát mutat, de még mindig a vagyon elleni szervezett bűncselekmények többségét teszi ki. Ráadásul nemcsak vagyontárgyak elrablását jelenti, hanem megfosztja az embereket az otthon biztonságérzetétől is, és jelentős pénzügyi hatást gyakorol a társadalomra.

Mindazonáltal nem minden megoldás működik. Mivel a Hálózat egyik kulcsfontosságú feladata, hogy katalizátorként szolgáljon a hatékonyabb politikák és kezdeményezések elősegítéséhez, a dokumentum célja az európai, nemzeti és helyi érintett felek támogatása azáltal, hogy áttekintést nyújtson a lakásbetörések megelőzésében sikerrel (vagy sikertelenül) alkalmazható kezdeményezésekről. Minden kezdeményezést három kategóriába soroltak: egyik kategóriába azok kerültek, amelyekre vonatkozóan szilárd bizonyítékok, másikba, amelyekre mérsékelt erejű bizonyítékok, illetve harmadikba azok, amelyekre korlátozott bizonyítékok állnak rendelkezésre. Ha egy kezdeményezés a „szilárd bizonyíték” kategóriába tartozik, az azt jelenti, hogy számos tanulmány egyértelműen kimutatta, hogy hatására csökken a lakásbetörések száma; például észrevehető volt a változás, mely a célpont ablakzárak, belső fények, ajtózárak és külső lámpák kombinálásának útján történő megerősítését követően következett be. A „mérsékelt erős bizonyíték” címkével ellátott kezdeményezések azok, amelyekre korlátozott számú tanulmány mutatott ígéretes hatást a bűnözéscsökkentés terén, ilyen például a vagyontárgyak megjelölése. Ezeket tovább kell vizsgálni annak érdekében, hogy megkaphassák a „szilárd bizonyíték” jelzőt. Mások, például a behatolásjelző riasztórendszerek, ellentmondásos eredményeket mutattak, vagy még nem estek át megfelelő értékelésen, de mutatnak néhány ígéretesnek tűnő és nagyobb figyelmet érdemlő sajátosságot. Végül pedig, szeretnénk kiemelni, hogy a végrehajtás során levont tanulságokat és a sajátos kontextust mindig figyelembe kell venni, amikor a politikai döntéshozók és a gyakorlati szakemberek a saját lakásbetörés-gátló stratégiájukat dolgozzák ki.

2 SZILÁRD BIZONYÍTÉK

2.1 A célpont megerősítése

A célpont megerősítése által az elkövető jobban megfontolja az adott háztartásba történő behatoláshoz szükséges erőfeszítést. Mivel a nagyobb erőfeszítés hosszabb időt jelent, és ezáltal a megnő a kockázati szint, ez elrettentő hatással van a betörőkre.¹ A célpont ablakzárak, belső fények, ajtózárak és külső fények (**WIDE**) kombinációjával történő megerősítése a leghatékonyabb kombináció a lakásbetörések megelőzésére, és a legjobb ár-érték arányt is ez biztosítja.² Először is, **az időkapcsolóra illesztett belső világítás** a lakott ház benyomását kelti, még akkor is, ha senki sem tartózkodik otthon.³ Ez egy fontos biztonsági intézkedés, mivel a lakottság kulcsfontosságú tényező az ingatlan célként történő kiválasztásakor.⁴ Tíz elítélt betörőből több mint kilenc számolt be arról, hogy soha nem törne be egy lakott ingatlanba. A kocsifelhajtón parkoló autó vagy a munkahelyen tartózkodás közben szóló rádió is segít ebben.⁵ Másodszor, **a külső világításra kapcsolt időkapcsoló** csökkentheti az esti és éjszakai betöréseket a leleplezés, a megzavarás és az elrettentés fokozott kockázata miatt.⁶ Harmadszor, az **erős ablak- és ajtózárakat** úgy tervezték, hogy megakadályozzák vagy megnehezítsék a behatolást⁷, csökkentve a könnyű bejutást, melyet a betörők szintén gyakran vesznek figyelembe a célpont kiválasztásakor.⁸ Az elkövetőkkel végzett kutatás kimutatta, hogy a fizikai biztonság minősége az elsődleges meghatározó annak eldöntésében, hogy egy ingatlanba betörnek-e.⁹ Az ablakok és ajtók hatékony zárása emberi tevékenységen múlik, ellentétben az előző két intézkedéssel, amelyeket ha egyszer foganatosítanak, automatikusan működnek.¹⁰

Ha több eszköz is finanszírozható, akkor a legerősebb teljes körű védelem a CCTV, az ablak- és ajtózárak, valamint a biztonsági láncok alkalmazásával érhető el.¹¹ Mindazonáltal ennek a kombinációnak is vannak korlátai. Először is, a **biztonsági ajtóláncokat** az ingatlanba való bejutás akadályozására tervezték, azonban kívülről általában nem láthatók, következésképpen nem alkalmasak a betörők elrettentésére. Ezenkívül a legtöbb esetben használatuk azt feltételezi, hogy valaki az ingatlanban tartózkodik, és potenciális tűzveszélyt is jelentenek.¹² Másodszor, a **CCTV** kamerákat túlnyomórészt úgy tervezik, hogy láthatóságuknál fogva elrettentő hatást gyakoroljanak, ami növelheti a lebukás kockázatát, fizikailag viszont nem akadályozza a bejutást. Továbbá a CCTV kiépítése nagyon költséges. Ezért a WIDE megoldásba történő beruházás javasolt, mivel olcsóbb és biztonságosabb opció.

A WIDE megvalósításának hatékonyságát számos tanulmány igazolta. Hollandiából származik két olyan bevált gyakorlat, amely a lakásbetöréseket a célpont megerősítésével akadályozza meg.

BEVÁLT GYAKORLAT: BETÖRÉSGÁTLÁS MÁR AZ ÉPÍTÉSI RENDELET RÉSZEKÉNT

Miután Hollandia 1999-ben olyan új építési szabályozást vezetett be, amely előírta a betörésbiztos ablakok és ajtók nagyobb számban történő alkalmazását, a betörések gyakorisága negyedével csökkent azoknál az otthonoknál, amelyek az új előírások szerint épültek meg. Számítások szerint az új építési szabályzat bevezetése óta eltelt évtizedben legalább 10 000 betörést sikerült megakadályozni. A „régibb” házak tekintetében, illetve a lopás egyéb típusainak **vonatkozásában nem volt megfigyelhető változás**. Ezzel szemben néhány tanulmány azt mutatja, hogy pozitív elmozdulás következik be. A biztonságra gyakorolt hatások bizonyos mértékben a szomszédos, biztonsági szempontból nem megerősített otthonokat is érintik.¹³

BEVÁLT GYAKORLAT: RENDŐRSÉGI MINŐSÍTÉS

Az új építési előírások mellett Hollandia 1995-ben bevezette a Holland Rendőrségi Minősítést (PQM) is. A kettő között két fő különbség van. Először is, a PQM az építési szabályozásnál is tovább megy. Míg ez utóbbi pusztán a zsanérokra és zárokra összpontosít, a PQM további követelményeket fogalmaz meg a világításra, a látványra, az ablakok, ajtók és tetőablakok biztonságára vonatkozóan. Másodsor, az építési rendelet kötelező erejű, míg a PQM alkalmazása önkéntes, és a ház tulajdonosának vagy a projektfejlesztők hajlandóságának függvénye.

A minősítés alkalmazható meglévő házakra, új épületekre és közterületekre is. A Holland Bűnmegelőzési és Biztonsági Központ minden egyes helyzetre külön útmutatót dolgozott ki.¹⁴

Kutatások rámutattak, hogy a PQM minősítésű házak kevésbé jelentenek célpontot a betörők számára, és az áldozattá válás (sikeres betörés) egy PQM-házban 78%-kal alacsonyabb, mint egy nem minősülő házban. Ha a követelményeknek már az építkezés szakaszában megfelelnek, akkor a csökkenés még nagyobb mértékű.¹⁵

2.2 Szomszédok egymásért

A Szomszédok egymásért kezdeményezés ötlete az, hogy a bűnözés mértékét azáltal csökkenti, hogy a lakosok saját maguk szervezkednek, nyitva tartják a szemüket és a fülüket. Ha bármi gyanúsítást látnak vagy hallanak, hívják a rendőrséget. A lakók segítenek egymásnak, például kiürítik egymás postaládáját, vagy nyírják a szomszéd gyepét, amíg azok nyaralnak. Ez a fokozott figyelem elriasztja a bűnözőket, mert növeli a lebukás kockázatát. Ha lakott ingatlan látszatát keltik, amely kulcsfontosságú tényező az ingatlanok célpontként történő kiválasztására vonatkozó döntésben, a betörőnek sokkal nehezebb lesz megállapítania, hogy egy lakás üres-e vagy sem. Továbbá a Szomszédok egymásért kezdeményezés javítja a közösségi összetartozást. A polgárok egy sor normát dolgoznak ki a területre vonatkozóan, és saját maguk szerveződnek az olyan rendbontó cselekedetek korlátozása érdekében, mint a bűnözés.¹⁶

Maguk a lakosok vagy a helyi rendőrség is kezdeményezheti a szervezett Szomszédok egymásért rendszer felállítását. A helyi bűnözési ráta és az, hogy a környéken alacsony, közepes vagy magas a bűnözési ráta, meghatározza a rendőrség részvételét egy ilyen rendszer felállításában. A biztonságosabb területek csak passzív részvételt igényelnek a rendőrség részéről, míg előfordulhat, hogy a bűncselekményekkel erősen érintett területeken a rendőrségnek vezető szerepet kell vállalnia a Szomszédok egymásért rendszerek bevezetésében.¹⁷ Egy Szomszédok egymásért kezdeményezés kiépítésekor az működhet önálló rendszerként, vagy egy nagyobb és átfogóbb program részeként is.¹⁸

Bűnmegelőzési hatásait számos tanulmány értékelte; sajnos ezek nagy részét az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban folytatták, ahol a bűnmegelőzési programokat gyakrabban vetik alá hatásvizsgálatoknak, mint a kontinentális Európában. Egy statisztikai metaanalízis szerint az ilyen mozgalmak bevezetésének egyértelmű hatása van a bűnözés csökkentésére. A Szomszédok egymásért rendszerrel lefedett területeken a bűnözés 16% és 26% között csökkent, a rendszer által nem lefedett területekhez képest. A bűnözésre gyakorolt pozitív hatás egyaránt független a megfigyelési program méretétől és típusától.¹⁹ A bizonyítékok azonban túlnyomórészt a közösségi média előtti időszakból származnak, ezért fontos tisztában lenni azzal, hogy a fejlettebb kommunikációs csatornák befolyásolhatják a módszereket és a hatást.²⁰

2.3 Az ismételt áldozattá válás elkerülése

Az adatok azt mutatják, hogy a korábban kirabolt otthonok esetében sokkal nagyobb a kockázata az újbóli betörésnek²¹, vagy más szavakkal megfogalmazva egy második esemény valószínűbb, mint egy első, és egy harmadik valószínűbb, mint egy második.²² Ezt a jelenséget, amikor egy házba többször betörnek, ismételt áldozattá válás vagy **pontos ismétlés** néven ismerjük.²³ A megnövekedett kockázat azonban nemcsak ugyanazt a címet érinti, hanem a környező ingatlanokat is, ebben az esetben a betörések **környékbeli**

ismétlődésként ismertek. Minél közelebb van egy lakás időben és térben egy olyan lakáshoz, ahová betörtek, annál nagyobb a kockázata annak, hogy oda is betörnek. Időben és térben távolodva a közeli lakásokra lefelé fokozott kockázat csökken.²⁴

Két fő magyarázat létezik: a „sikeres tapasztalat” (boost) és a „fokozott sérülékenység” (flag) elmélete. Mindkettő a rutintevékenységek-elméletén alapul, amely szerint a bűncselekmény az elkövető, a megfelelő célpont és az őrző hiányának kombinációjával magyarázható. Az első elmélet szerint az elkövetők azért térnek vissza ugyanarra a környékre, mert egy korábbi betörés során kiismerték az adott területen lévő lehetőségeket. Az az elkövető, aki felismerte a lehetőségeket vagy a sérülékeny célpontot, ésszerű döntést hoz, hogy visszatér a területre a nagyobb haszonszerzés reményében. A második nézet, a „flag” hipotézis szerint az elkövetők azért térnek vissza ugyanarra a területre, mert az olyan gyengeségekkel rendelkezik, amelyek vonzóak számukra. A legvalószínűbb, hogy mindkettő hozzájárul a környékbeli ismétlődések előfordulásához, mivel az elkövetők a meglévő sérülékenységeket használják ki bűncselekmény elkövetésére.²⁵

Nehéz meghatározni az ismételt áldozattá válásra vonatkozó általános időt és távolságot, mivel öt nemzet tíz városának összehasonlításakor némi következetesség ugyan látszott a kontextusok között, de közben lényeges különbségeket is tapasztaltak.²⁶ Mindazonáltal ezek a megállapítások felhasználhatók a betörések csökkentését célzó kezdeményezések tájékoztatására, először is az ismétlődő betörés veszélyének kitett ingatlanok beazonosításával, másodsor pedig azonnali cselekvéssel és a következő taktikák egyikének vagy akár többnek a végrehajtásával²⁷: egyrészt fokozhatóak a járőrözés különböző formái vagy a megfigyelés, másrészt a rendőrség megkísérelheti bevonni a terület lakóit és más kulcsszereplőket. Mindenekelőtt, ha a betörés kockázata valószínűsíthetően meg fog emelkedni, hangsúlyozhatóak a biztonsági óvintézkedésekkel kapcsolatos információk, például az ablakok becsukása és az ajtók bezárása a ház elhagyásakor²⁸ vagy a bejárati pontok megjavítása és megerősítése, vagy a zárok és a világítás²⁹ erősítése.³⁰ Ebben a megközelítésben nagy lehetőség rejlik, mivel a háztartások sokkal inkább képesek és hajlandóak hatékonyabban óvni magukat az első betörést követően; a háztartások huszonöt százaléka betörés után legalább egy biztonsági eszközt telepít.³¹ Másodsor, a rendőrség értesítheti a lakosokat, hogy tartsák nyitva a szemüket, vezessék be a Szomszédok egymásért rendszert, és kérik meg a szomszédokat, hogy fokozottabban figyeljenek egymásra.³² Az ismételt áldozatok és a közelükben lévők érdekében tett beavatkozások azt mutatják, hogy a betöréses ismételt áldozattá válás³³ jelentősen csökken, anélkül, hogy a betöréses kockázat átkerülne a szomszédságra.³⁴ A siker azonban a rendőrség általi megfelelő végrehajtáson és a háttér biztosításán, valamint az áldozatok aktív részvételén múlik.³⁵

BEVÁLT GYAKORLAT: INGYENES TANÁCSADÁS ÉS KEDVEZMÉNYEKRŐL SZÓLÓ MEGÁLLAPODÁSOK

Jó példának tekinthető a rendőrség által biztosított ingyenes tanácsadás és a biztosító társaságokkal vagy bankokkal kötött kedvezményes megállapodások (kölcsonök) a célpontok megerősítésére Németországban. Különösen azért, mert ez a veszélyeztetett csoportok (alacsony társadalmi-gazdasági státusú) számára is lehetőséget nyújt a biztonsági megoldásokba történő beruházásra.³⁶

2.4 Átjárók kapuzása

A negyedik intézkedés, mellyel kapcsolatosan szilárd bizonyítékok állnak rendelkezésre, az átjárók kapuzása. Az átjárók kapuzása zárható, általában acélból vagy vasból készült kapuk telepítésére utal, amelyek korlátozzák az átjáróba vagy az átjáró-hálózatba való bejutást. Először is, ennek a betörésgátló intézkedésnek a hatására a betörőknek nagyobb erőfeszítést kell tenniük, mert az átjáróba történő bejutáshoz a jogosult használók kulccsal vagy jelszóval rendelkeznek, és ellenőrzés alatt tartja a lehetséges bűncselekmény célpontokhoz történő bejutást.³⁷ Másodszor, az átjáró kapuk növelik az elkövetőkre néző kockázatát azáltal, hogy a közteret privát térré alakítják. Ezenkívül az átjárók kapuzása fokozhatja a közeli ingatlanok lakosai általi természetes felügyeletet, és megfosztja az elkövetőket attól, hogy kifogással éljenek, hogy miért is tartózkodnak a környéken.³⁸

Metaanalízis szerint az átjárók kapuzása költséghatékony betörésgátló intézkedés, bár a hatása szerény mértékű. Ezenkívül számos tényező korlátozza ezen megállapítások általánosíthatóságát, például az, hogy a metaanalízis során felhasznált összes tanulmány a brit átjáró kapuzási programokat vizsgálta. Ha azonban a gyakorlati szakemberek vagy a politikai döntéshozók meg kívánják vizsgálni az átjáró kapuzás megvalósítását, számos útmutató ismertet olyan gyakorlati megoldásokat, amelyekkel megteremthetőek azok a feltételek, amelyek mellett az átjáró kapuzás nagyobb valószínűséggel lesz hatékony. A gyakorlati szempontok közé tartozik a lakosokkal folytatott konzultáció, a lakosok hozzájárulása, valamint elköteleződésük a kapuk használata iránt.³⁹

2.5 Utcai világítás

Az utcai vagy más nyilvános terek megvilágításának növelése jelentősen csökkentheti mind a nappali, mind az éjszakai bűnözés mértékét⁴⁰, valamint a bűnözéstől való félelmet.⁴¹ Két nagyobb elmélet létezik arról, hogy a jobb utcai világítás miért csökkenti a bűnözést. Az első azt állítja, hogy a jobb megvilágítás azáltal csökkenti a bűnözés mértékét, hogy növeli az elkövető felismerésének valószínűségét. A második elmélet értelmében egy terület jobb utcai világítása növeli a közösség iránt érzett büszkeséget és az informális ellenőrzést, ami növelheti a területet használók számát, és ezáltal emelheti a bűncselekmény lehetséges tanúinak számát. Az első elmélet szerint a bűnözés különösen a sötét órákban csökken, míg a második elmélet szerint nappal és éjszaka egyaránt visszaesik a bűncselekmények száma.⁴²

Más bűnmegelőzési intézkedéshez hasonlóan, a hatékonyság érdekében az utcai világítást is célzottan kell telepíteni⁴³, és a rendőröknek mindig fel kell tenniük a kérdést önmaguknak, hogy a jobb megvilágítás megfelelő válasz-e egy adott környéken vagy közösségben fellépő bűnözési vagy rendbontási problémára. A jobb világítást tervező politikai döntéshozók vagy gyakorlati szakemberek számára elérhető egy problémaorientált útmutató [Clarke-tól].⁴⁴

03 MÉRSÉKELTEN ERŐS BIZONYÍTÉK

3.1 Visszaeső bűnözők megcélzása

Jól dokumentált tény, hogy a bűncselekmények nagy részéért az aktív bűnözők kisebb része felel. A bűnüldözési politika számos módon reagált a bűncselekmények ilyen koncentrálódására: a korábbi ítéletek alapján történő büntetések növelésével⁴⁵, vagy az úgynevezett ismételt elkövetőkkel kapcsolatos projektek létrehozásával, amelyek különös figyelmet fordítanak a körzet legaktívabb betörőire egy lista segítségével. A listán szereplő elkövetők tudják, hogy figyelik őket, és amint bűncselekményt követnek el, letartóztatásra kerülnek és őrizetbe veszik őket. Ugyanakkor ezek a kiemelt bűnözők egy olyan rendszerrel kerülnek kapcsolatba, amely a rehabilitációban is segíthet.⁴⁶ Ilyen projekteket például az oslói (Kiemelt Bűnözők (Very Important Criminal, VIC projekt)⁴⁷ és az amszterdami rendőrségi körzetekben (Approach Top600) dolgoztak ki. Az Approach Top600 projektben több mint 40, a biztonsági, egészségügyi, ifjúsági és a pártfogói szektorban tevékenykedő partnerszervezet működik együtt. A listán szereplő minden személynek megvan a maga felelőse, aki az összes érintett szervezet központi kapcsolattartójaként működik, személyes cselekvési tervet dolgoz ki és támogatást nyújt az illető személynek.⁴⁸

Az Approach Top600 friss értékelése kimutatta, hogy ez a megközelítés a lakásbetörések számának 7–45%-os csökkenését eredményezi. Emellett pozitívan befolyásolja a rehabilitációs számokat: attól a pillanattól kezdve, hogy a folyamat elindul, a célcsoport visszaesése 41%-kal csökken.⁴⁹ Ha a megelőzés nem működik, akkor az utolsó lehetőség továbbra is korlátozás. Nyilvánvalóan számos tanulmány azt mutatja, hogy a betörések jelentős csökkenése akkor jelentkezhet eredményként egy területen, amikor a legaktívabb betörők adott ideig rács mögött ülnek.⁵⁰

3.2 Helyi nyilvánosság

Az olyan betörésgátló kezdeményezés, mint például a Szomszédok egymásért mozgalom megvalósításakor tanácsos hangsúlyt fektetni a helyi nyilvánosságra. Huszonegy betörésellenes programot vizsgáló kutatás arra mutatott rá, hogy a kezdeményezés létezésének és céljainak a szélesebb közösség számára történő (előzetes) nyilvánosságra hozatala viszonylag egyszerű és költségghatékony módszer a bűnmegelőzési intézkedés hatásának fokozására. A bűncselekmények csökkentését elősegítő mechanizmus a fokozott bűncselekmény-ellenes tevékenységre vonatkozó információk kommunikálása révén befolyásolja az elkövetők gondolkodását. Az elemzés még azt is kimutatta, hogy azon kezdeményezéseknél, ahol már a tényleges végrehajtás előtt folytattak figyelemfelkeltő kampányt, a betörések aránya már a kezdeményezés indulása előtt csökkenésnek indult, amely hatást „előzetes előnyként” említik. A betörések számának nagyobb csökkentése érhető el megfelelő költségvetésű, önálló figyelemfelkeltő kampányok (amelyek bizonyos ideig tartottak és amelyeket már önmagában is beavatkozásnak tekintettek) végrehajtásával.⁵¹

Mint mindig, nehéz meghatározni, hogy mi működik a legjobban egy konkrét helyzetben. A hatás nagyban függ a környezettől, amelyben a kampány zajlik. Azonban van néhány kérdés, melyet minden kampány megtervezésekor fel kell tenni: Kik a célpontok? Az elkövetők vagy az áldozatok? Hol találhatóak a célpontok? Egy meghatározott környékről van szó? Vagy egy egész városról vagy országról? A bevezetéshez képest mikorra időztik a kampányt? Folyamatos vagy szakaszos lesz? Melyik médiára támaszkodnak? Újságokra, rádióra, közösségi médiára, stb.? Mi az üzenetet, melyet át szeretnének adni? Általános vagy konkrét? Ezeket a kérdéseket a tervezési szakaszban kell megválaszolni.⁵²

3.3 Vagyontárgyak megjelölése

Egyes források arra mutatnak rá, hogy az összes lopás és betörés nyolcvan százaléka az ellopott áruk későbbi értékesítése vagy orgazdaság céljából valósul meg. Ez azt is jelenti, hogy átvevők nélkül sokkal kevesebb lenne a tolvaj, ezért az ellopott áruk kezelésével történő foglalkozás is prioritásként tekintendő.⁵³ Számos orgazdaság ellenes intézkedés létezik (lásd alább), de a legfontosabb intézkedés a vagyontárgyak megjelölése, hogy megnehezítsék az ellopott áruk készpénzre történő cseréjét vagy azok közvetlen használatát. Ez az intézkedés emellett elősegítheti az ellopott áruk elkobzását és visszaadását a jogos tulajdonosoknak.⁵⁴

A vagyontárgy megjelölhető a házszám és az irányítószám feltüntetésével UV tollak, biztonsági címkék, rádiófrekvenciás azonosító (RFID) eszközök vagy mikropont megoldások (egyedi kódolású digitális aláírást tartalmazó megoldások) útján.⁵⁵ Ezenkívül a mobiltelefonok és a táblagépek beépített lehetőségét élve, azokat lopás esetén távolról blokkolni lehet, ezáltal ezek az eszközök veszítenek értékükből és kevésbé értékesíthetőek.⁵⁶

Nyugat-Ausztráliában és Londonban végzett tanulmányok kimutatták, hogy a vagyontárgyak jelölése akkor a leghatékonyabb, ha a helyi lakosok több mint 80%-a megjelöli a vagyontárgyakat, és ha azt bűnmegelőzési tanácsadással és nyilvánossággal kombinálják.⁵⁷

4 KORLÁTOZOTT BIZONYÍTÉK VAGY BIZONYÍTÉKOK HIÁNYA

4.1 Riasztók

A riasztókról azt gondolják, hogy elsősorban az elrettentés útján működnek, mivel a betörők kerülnek a riasztós házakat, mert nagyobb a lebukás és a letartóztatás kockázata. Néhány angol és walesi értékelés azonban ellentmondásos eredményeket hozott. Éppen ellenkezőleg, a riasztók telepítése valójában az ellentétes hatást érheti el, mivel mind a behatolásos betörés, mind a betörési kísérlet esetén a betörés megnövekedett, nem pedig alacsonyabb⁵⁸ kockázatához társítják őket.⁵⁹ A meglepő eredményt több lehetséges magyarázattal indokolják. Az egyik lehetséges magyarázat az, hogy egyes betörők képesek megtalálni a riasztó kikerülésének vagy elhárításának módját, a lebukás elkerülése és a letartóztatás kockázatának csökkentése érdekében.⁶⁰ Ebben az esetben a riasztó minősége kulcsfontosságú tényező. Elítélt betörőkkel készített interjúk megerősítették ezeket a megállapításokat; egy betörésjelző riasztó (ADT) márka kivételével az elkövetők nem riadtak vissza a behatolójelző riasztóktól.⁶¹ A hamis riasztások magas arányának köszönhetően a betörők arra a következtetésre juthatnak, hogy a rendőrség és a riasztófelügyeleti cégek nem reagálnak azonnal a riasztásra járőr küldésével, ezzel időt adva a betörőknek, hogy befejezzék munkájukat és távozzanak. Másik lehetséges magyarázat értelmében a betörők a riasztó meglétét a házban lévő értékes tárgyak jelzésként értelmezik. A potenciális előnyök ilyenkor ellensúlyozzák a számításaikban szereplő megnövekedett kockázatokat.⁶² Ezenkívül az elkövető tapasztalati szintje is befolyásolhatja a riasztók megítélését, mert a tapasztaltabb elkövetők a riasztót kevésbé tartják visszatartó erejűnek, mint kevésbé tapasztalt társaik. Egy másik ellenérv az a tény, hogy a riasztók nem költséghatékonyak: meglehetősen drágák és nem csökkentik a betörés kockázatát. Franciaországból származó bizonyítékok azonban azt mutatják, hogy a riasztók (önmagukban és más biztonsági intézkedésekkel kombinálva) hatékonyan akadályozzák a házbetöréseket, de önmagukban nem védik a lakásokat. Mindazonáltal, anélkül, hogy további rálátásunk lenne azokra a specifikációkra és összefüggésekre, amelyeken belül a riasztók betöltik a szerepüket, nem ajánlott az polgároknak a betörésjelző riasztók telepítését javasolni, mivel hamis biztonságérzetet adhat számukra.⁶³

4.2 Figyelemfelkeltő kampányok

A bűnmegelőzési szakemberek gyakran választják a figyelemfelkeltő kampányokat a lakosok bűnügyi tájékoztatására, ezáltal remélve, hogy hatással lehetnek viselkedésükre. Egy médiakampány (ideértve az online közösségi médiát is) az egész EU-ra kiterjedő, lakásbetörésekre összpontosító fókusznap egyik eleme. Ugyanakkor a kutatások kimutatták, hogy a kizárólag a tudásátadásra összpontosító kampányok ritkán működnek. Éppen ellenkezőleg, még inkább növelhetik a bűnözéstől való félelmet, ahelyett, hogy hatékonyan csökkentenék a bűnözést (kockázatot) vagy a kárt.⁶⁴ Ezenkívül nem találtunk egyetlen, a lakásbetörésekre összpontosító figyelemfelkeltő kampányok hatására vagy eredményeire vonatkozó értékelést sem.

Azonban a jelen dokumentum segítségével kidolgozott, holisztikus megközelítésbe ágyazott, célzott figyelemfelkeltő kampányok bizonyíthatják érdemüket. Különösen, ha a következő irányelveket szem előtt tartják. Először is, az üzenet legyen lényegre törő, gyakorlati és konkrét. A „Ne adjon esélyt a betörőknek” kommunikálása helyett mondja el a lakosoknak, hogy pontosan mit az, amit a betörések megelőzése érdekében tehetnek (például egy bizonyos típusú ajtózár felszerelése). Másodsorban, a média: egy kampánynak azokat a médiacsatornákat kell használnia, amelyekkel elérhető a célközönség. Ezen a téren médiaügynökség segíthet a bűnmegelőzésben dolgozóknak. A kampányok az időzítés és az időtartam szempontjából is gondos tervezést igényelnek. Az ismétlés (sorozatban) előnyösebb, mint a hosszú ideig futó kampányok. Végül pedig a kampányoknak mindig egy szélesebb, összehangolt megközelítés részét kell képezniük a cél elérése érdekében. A fokozottabb bűnmegelőző hatás végett legalább a következő két feltételnek kell megfelelniük. Először is, az ismeretek átadásán és a tudatosság növelésén túl a viselkedésváltozás érzelmi és affektív aspektusaira kell összpontosítaniuk. Másodsorban kísérniük és támogatniuk kell a bűnmegelőzés egyéb megközelítéseit (büntetőügyi igazságszolgáltatás, szituációs, fejlesztési és közösségi megelőzés) oly módon, hogy azok egymást fokozzák és megerősítsék.⁶⁵

4.3 Orgazdaság-ellenes intézkedések

Mint korábban említettük, egyes források arra utalnak, hogy a betörések nyolcvan százaléka a lopott áruk későbbi értékesítése céljából történik. A nyilvántartott betörések és a nyilvántartott orgazdaság esetek száma közötti különbség azt jelzi, hogy sok orgazda tevékenységre nem hívják fel a rendőrség figyelmét. Hollandiai kutatás alapján feltételezhetjük, hogy az orgazdaság esetszáma magas: a tizenöt év feletti holland személyek három százaléka - több mint 422 000 ember - vallotta be, hogy alkalmanként bűnös volt orgazdaságban. A válaszadók és a szakértők négy olyan körülményt tártak fel, amelyek megkönnyítik a lopott áruk vásárlását. Először is az árkülönbség. Másodsor a lopott áruk vásárlásának egyszerűsége. Harmadszor a lebukás viszonylag alacsony kockázata. Végül pedig: a rendőrség és az igazságügyi hatóságok nem fordítanak kellő figyelmet az orgazdaságra.⁶⁶ Ezek a megállapítások körvonalazzák, hogy a betörésekből származó haszon csökkentése terén még van mit javítani. Több olyan szereplőt azonosítottunk be, akik szerepet játszhatnak ebben a tekintetben.

Kezdetnek az **állami hatóságok** létrehozhatnak olyan adatbázisokat, amelyekben a **fogyasztók** megelőzés céljából regisztrálhatják saját tárgyaikat, ami lopás esetén gyorsítja a bejelentést és növeli az ellopott áruk visszaszerzésének valószínűségét. További lépés lehet egy olyan eszköz kifejlesztése, mint például a hollandiai StopHeling, amely segítségével a polgárok és a használt cikkeket vásárlók a szériaszámra rákeresve leellenőrizhetik, hogy egy termék regisztrálásra került-e elvesztésként vagy lopottként (csak egyedi tételek regisztrálhatók). Ha erről van szó, értesíteni lehet a rendőrséget intézkedés végett. A számláló a 2014. évi csaknem 456 000 keresésről 2015-re majdnem 670 000-re emelkedett, és 2016 első negyedévében már meghaladta a 283 000-et (ez a teljes 2016-os évre extrapolálva csaknem 850 000). Ebben az értelemben úgy tűnik, hogy a „StopHeling” kielégíti a lakosság és a használt vevők körében felmerülő azon igényt, hogy egy megvásárolni kívánt termék megbízhatóságát ellenőrizni tudják.⁶⁷

Ezt követően a **szabályozó hatóságok** intézkedéseket vezethetnek be a használt cikk kereskedelem és zálogházak ellenőrzésére. Norvégiában azoknak, akik törvényesen szeretnének a használt cikkek kereskedelmében tevékenykedni, engedélyért kell folyamodniuk a rendőrséghez. A rendőrség megtagadhatja az engedély kiadását azoknak a kérelmezőknek, akik szerepelnek a bűnügyi nyilvántartásban, vagy akiket lopott áruk kereskedelmével gyanúsítanak, illetve az engedélyt visszavonhatja, ha okuk van feltételezni az azzal történő visszaélést.⁶⁸ Hollandiában a használt cikkek vásárlóinak 1880 óta kötelező a vásárolt árukat regisztrálni (mit, mikor és kitől vásárolnak). 2011 óta a regiszter digitális változata működik, mely a StopHeling adatbázishoz kapcsolódik.⁶⁹

Ezenkívül a **rendőrség** aktívan is keresheti a lopott árukat, rendszeres időközönként ellenőrizve azokat a szabadtéri piacokat, amelyekről közismert, hogy lopott termékeket is árulnak.⁷⁰ Manapság a digitális világ igen elterjedt és népszerű, és új infrastruktúrát kínál az illegális kereskedelem számára. Ha szeretnének megakadályozni, hogy az orgazdaság rivaldafénybe kerüljön, a rendőrségnek proaktív módon, online is végeznie kell a kereséseket.⁷¹

Végül pedig a **magánszektor** is segíthet. Norvégiában a használt cikkeket értékesítő professzionális weboldalak regisztrálásra kötelezhetik az eladókat, ami azt jelenti, hogy névtelenségük nem biztosított. Manuális ellenőrzést is végeznek a „piactéren” eladásra hirdetett tárgyakon, és külön figyelmet fordítanak a gyanús hirdetésekre. Folyamatos párbeszédet folytatnak a rendőrséggel a potenciálisan lopott árukról, és kétes esetekben a tulajdonjogot bizonylatokkal kell dokumentálni.⁷² Ráadásul az áruk regisztrálása lehetővé teszi az ellopott tárgy és az áldozat összekapcsolását, azonban kevés az olyan polgár, aki szigorúan betartja az áruk nyilvántartásba vételére vonatkozó ajánlást, és sok hibát követnek el a sorozatszám megadásakor. Ezt a folyamatot a köz- és magánszféra közötti partnerség keretében a lehető legnagyobb mértékben automatizálni vagy legalább ösztönözni szükséges. Végül meg kell vizsgálni egy olyan módszer kifejlesztését, amellyel bizonyos nem egyedi árukat, például ékszereket, egyedivé lehet tenni.⁷³

Az ellopott áruk piacának és piaci értékének csökkentésén keresztül a lakásbetörések jövedelmezőségét mérséklő intézkedések egyértelműen jó ötletek. Sajnos ezidáig nem dokumentálták a betörésmegelőző hatását.⁷⁴ Mindazonáltal úgy gondoljuk, hogy van hová fejlődni, és ha a tagállamok a fent említett intézkedések bármelyikének kezdeményezése mellett döntenek, ösztönözzük az alapos tanulmányozást.

05

KÖVETKEZTETÉS:

05

MI MŰKÖDIK A LAKÁSBETÖRÉSEK MEGAKADÁLYOZÁSÁBAN?

A célpont megerősítése

Mit jelent?

Ablakzárak, belső fények, ajtózárak és külső fények kombinációja

Hogyan működik?

A célpont megerősítése a célpont alkalmasságát csökkenti azáltal, hogy növeli a kockázatot és/vagy növeli a kapcsolódó erőfeszítést.

Szomszédok egymásért

Mit jelent?

A Szomszédok egymásért rendszer arra ösztönzi a lakosokat, hogy tartsák nyitva a szemüket és a fülüket, és hívják a rendőrséget, ha gyanús dolgot látnak vagy hallanak.

Hogyan működik?

A Szomszédok egymásért rendszer felállítása által a terület kevésbé alkalmas a betörésre, mert növeli a kockázatot és csökkenti a lehetőségeket.

Az ismételt áldozattá válás elkerülése

Mit jelent?

Meg kell határozni azokat az ingatlanokat, amelyek ki vannak téve az ismételt betörés kockázatának, annak érdekében, hogy a megelőző intézkedések, például a célpont megerősítés vagy a rendőrségi járőrözés megvalósítása fokozódjon.

Hogyan működik?

Ezen intézkedések végrehajtása növeli a kiszemelt ingatlanok betörésének elkövetéséhez szükséges erőfeszítéseket és kockázatokat.

Átjárók kapuzása

Mit jelent?

Az átjárókban elhelyezett kapuk megakadályozzák az elkövetők átjárókba történő bejutását.

Hogyan működik?

Az átjáró kapuk telepítése növeli a betörők erőfeszítéseit, mert nem tudnak odajutni a kiszemelt ingatlanhoz, vagy nem használhatják az átjárót menekülési útként. Az átjáró kapuk emellett növelik a lakosok általi természetes megfigyelést is, ezáltal a lehetséges betörőkre néző kockázatot.

Utcai világítás

Mit jelent?

A jobb utcai világítás növeli az utcák megvilágítását.

Hogyan működik?

Ha növeljük a megvilágítást, az növeli annak a kockázatát, hogy az elkövetőt a lehetséges tanúk felismerik.

HIVATKOZÁSOK

- 1 Sorensen, D. (2003): "The Nature and Prevention of Residential Burglary: A Review of the International Literature with an Eye towards Prevention in Denmark." Letöltve 2004. július 19.: www.jur.ku.dk/medarbejdere/davesorensen/Publikationer/Nature.pdf
- 2 A. Tseloni, R. Thompson, and N. Tilley (Eds.), *Reducing Burglary*, Cham: Springer, 2018.
- 3 T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016, Chapter 2.
- 4 C. Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales, *The Police Journal* 91:1 (2016), <https://dx.doi.org/10.1177/0032258X16683696>.
- 5 E. Taylor, Honour among Thieves? How Morality and Rationality Influence the Decision-Making Processes of Convicted Domestic Burglars, *Criminology & Criminal Justice* 14:4 (2013), <https://dx.doi.org/10.1177/1748895813505232>.
- 6 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 7 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 8 Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales.
- 9 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit, Ryton-on-Dunsmore: College of Policing, 2021, https://whatworks.college.police.uk/Research/Documents/Safer_Streets_toolkit.pdf.
- 10 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 11 A. Tseloni, R. Thompson, L. Grove et al., The Effectiveness of Burglary Security Devices, *Security Journal* 30 (2017), <https://dx.doi.org/10.1057/sj.2014.30>.
- 12 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 13 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 14 S. Schat, The Dutch Centre for Crime Prevention and Safety: Quality Mark Pkw EUCPN expert meeting, 2021.
- 15 O. Nauta, De Effectiviteit Van Het Politiekeurmerk Veilig Wonen, Amsterdam: DSP - groep, 2004.
- 16 T. Bennett, K. Holloway, and D. Farrington, The Effectiveness of Neighborhood Watch, *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.18>.
- 17 P.-O.H. Wikström and K. Treiber, Beyond Risk Factors: An Analytical Approach to Crime Prevention, in: B. Teasdale and M.S. Bradley (Eds.), *Preventing Crime and Violence*, Cham: Springer International Publishing, 2017.
- 18 Bennett et al., The Effectiveness of Neighborhood Watch.
- 19 Bennett et al., The Effectiveness of Neighborhood Watch.
- 20 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 21 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 22 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 23 L. Hoppe and M. Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time, *European Journal of Criminology* 16:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1177/1477370817751382>.
- 24 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 25 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 26 Ibid.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 28 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 29 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 30 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 31 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 33 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 34 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 35 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 36 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 37 A. Sidebottom, L. Tompson, A. Thornton et al., Gating Alleys to Reduce Crime: A Meta-Analysis and Realist Synthesis, *Justice Quarterly* 35:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1080/07418825.2017.1293135>.
- 38 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 39 Ibid.
- 40 B.C. Welsh and D.P. Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.13>.

- 41 R.V. Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas, United States of America: Office of Community Oriented Policing Services, U.S. Department of Justice., 2008.
- 42 Welsh and Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime.
- 43 Tseloni
- 44 Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas.
- 45 A.A. Braga and D.L. Weisburd, The Effects of "Pulling Levers" Focused Deterrence Strategies on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 8:1 (2012), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2012.6>.
- 46 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 47 Ibid.
- 48 Actiecentrum Veiligheid en Zorg, Effectmonitor Top 600: Resultaten En Effecten Van De Aanpak Top600 2018, 2018.
- 49 Ibid.
- 50 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 51 K. Bowers and S. Johnson, The Role of Publicity in Crime Prevention: Findings from the Reducing Burglary Initiative, *Bowers, K. J. and Johnson, S. D. (2003) The role of publicity in crime prevention: findings from the Reducing Burglary Initiative. Home Office Research Study (272).* (2003).
- 52 K. Bowers and S. Johnson, Using Publicity for Preventive Purposes, in: N. Tilley (Ed.), *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*, Cullompton, Devon: Willan, 2005.
- 53 H. Ferwerda, T. Ham, L. Scholten, and D. Jager, *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling* 2016.
- 54 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 55 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 56 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 57 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 58 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 59 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 60 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 61 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 62 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 63 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 64 European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurt Anyone, Did It?, Mythbuster, Brussels: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/document/mythbuster-awareness-raising-never-hurts-does-it>.
- 65 Ibid.
- 66 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 67 Ibid.
- 68 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 69 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 70 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 71 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 72 T. Bjørgo and Y. Carlsson, Early Intervention with Violent and Racist Youth Groups, NUPI Paper No. 677, Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, 2005.
- 73 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 74 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.

Idézet

EUCPN (2021). Mi működik a lakásbetörések megakadályozásában? Brussels: EUCPN.

Jogi nyilatkozat

Jelen kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi bármely EU-tagállam, az EU vagy az Európai Közösségek bármely ügynökségének vagy intézményének hivatalos véleményét.

Írta/szerkesztette

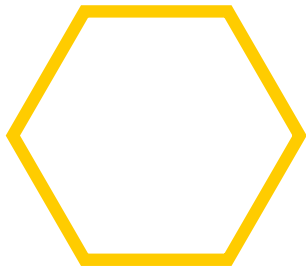
Dorien Stevens, szakpolitikai és gyakorlati tisztviselő, EUCPN titkárság.

Az „EUCPN Titkárság” projekt része, 2021 május, Brüsszel

Az Európai Unió Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem programjának pénzügyi támogatásával

Európai Bizottság, Belügyi Főigazgatóság

CONTACT DETAILS

EUCPN Secretariat

Email: eucpn@ibz.eu

Website: www.eucpn.org

[TWITTER.COM/EUCPN](https://twitter.com/EUCPN)

[FACEBOOK.COM/EUCPN](https://facebook.com/EUCPN)

[LINKEDIN.COM/COMPANY/EUCPN](https://linkedin.com/company/eucpn)